تازه‌های اقتصاد
یک‌شنبه ۱۷ خرداد ۱۴۰۵ شماره ۴۹

مقایسه آثار جنگ بر تورم در ایران و جهان

جنگ و تورم

در ارزیابی عملکرد اقتصادها، گاهی آنچه بیش از خود اعداد اهمیت دارد، شرایطی است که آن اعداد در دل آن شکل گرفته‌اند. نرخ تورم، رشد اقتصادی یا شاخص‌های مالی زمانی معنا پیدا می‌کنند که در بستر سیاسی، امنیتی و ژئوپلیتیکی مورد بررسی قرار گیرند. از همین منظر، بررسی روند تورم ایران در فاصله دی ۱۴۰۴ تا خرداد ۱۴۰۵، تصویری متفاوت از آنچه در نگاه نخست به نظر می‌رسد ارائه می‌دهد.

اقتصاد ایران در این دوره با مجموعه‌ای از فشارهای کم‌سابقه مواجه بود. تجاوز نظامی ارتش آمریکا و رژیم صهیونیستی، تشدید نااطمینانی‌های امنیتی، اختلال در مسیرهای تجارت خارجی، افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل و بیمه، محدودیت‌های دریایی و تداوم تحریم‌های اقتصادی، فضایی را ایجاد کرد که در بسیاری از کشورها می‌توانست به جهش‌های تورمی بسیار شدید منجر شود. در ادبیات اقتصادی، ترکیب همزمان جنگ، محدودیت تجاری و تحریم از جمله عواملی است که معمولاً به سرعت خود را در قالب افزایش نرخ ارز، رشد هزینه واردات، کمبود برخی کالاها و در نهایت تشدید تورم نشان می‌دهد.

با این حال، داده‌های موجود نشان می‌دهد که اگر شاخص «رشد نسبی نرخ تورم» را مبنا قرار دهیم، عملکرد ایران در این بازه زمانی در قیاس با کشورهایی که درگیر جنگ نبوده‌اند قابل تامل است. نرخ تورم سالانه کشور از حدود ۴۴.۶ درصد به ۵۳.۷ درصد رسید؛ افزایشی که معادل حدود ۲۰ درصد رشد نسبی است. این در حالی است که در همین دوره، برخی اقتصادهای بزرگ و باثبات جهان از منظر رشد نسبی تورم، جهش‌های بیشتری را تجربه کردند. منطقه یورو، کره جنوبی، آلمان و چند اقتصاد دیگر در این شاخص رشدهایی بالاتر از ایران ثبت کردند.

یادداشت روز

۳ ضلع اصلی سیاست‌گذاری اقتصادی

■ هادی حیدری
کارشناس پولی و بانکی

اقتصاد ایران در شرایطی قرار دارد که علاوه بر پیامدهای ناشی از جنگ و افزایش سطح نااطمینانی‌های اقتصادی، همچنان با چالش‌های مزمنی همچون تورم، محدودیت‌های خارجی و فشار بر بخش تولید مواجه است. در چنین فضایی، سیاست پولی نمی‌تواند صرفا بر یک هدف متمرکز باشد، بلکه ناگزیر است به‌صورت همزمان چند مأموریت مهم را دنبال کند تا ضمن حفظ ثبات اقتصاد کلان، از ظرفیت‌های تولیدی کشور نیز حمایت شود.

نخستین اولویت بانک مرکزی در شرایط کنونی باید کنترل انتظارات تورمی از طریق مدیریت نقدینگی و حفظ انضباط پولی باشد. تجربه اقتصاد ایران نشان داده است که بخش قابل توجهی از تحولات قیمتی نه صرفاً تحت تأثیر متغیرهای واقعی اقتصاد، بلکه در نتیجه انتظارات شکل‌گرفته در میان فعالان اقتصادی و خانوارها رخ می‌دهد. از این رو، هر سیاستی که بتواند به افزایش اعتبار سیاست‌گذار پولی و کاهش نااطمینانی‌ها کمک کند، در مهار تورم نیز مؤثر خواهد بود.

در کنار این موضوع، حفظ ثبات بازار ارز و تسهیل تجارت خارجی از دیگر الزامات مهم سیاست‌گذاری در اقتصاد پساجنگ است. محدودیت‌های ناشی از تحریم‌ها و دشواری‌های مبادلات خارجی همچنان بر اقتصاد کشور سایه افکنده است و به همین دلیل، مدیریت حساب سرمایه، جلوگیری از خروج سرمایه و صیانت از ثبات ارزی اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند.

ادامه مطلب را در لینک بخوانید

صد و چهل و نهمین حراج شمش طلا ۱۹ خرداد برگزار می‌شود

مهلت بازگشت ارز صادراتی تا ۹ تیر تمدید شد

۴ همت تسهیلات برای سیاست‌های تنظیم بازار تصویب شد

۲.۱ همت از محل مبارزه با فرار مالیاتی در اردیبهشت ۱۴۰۵ وصول شد

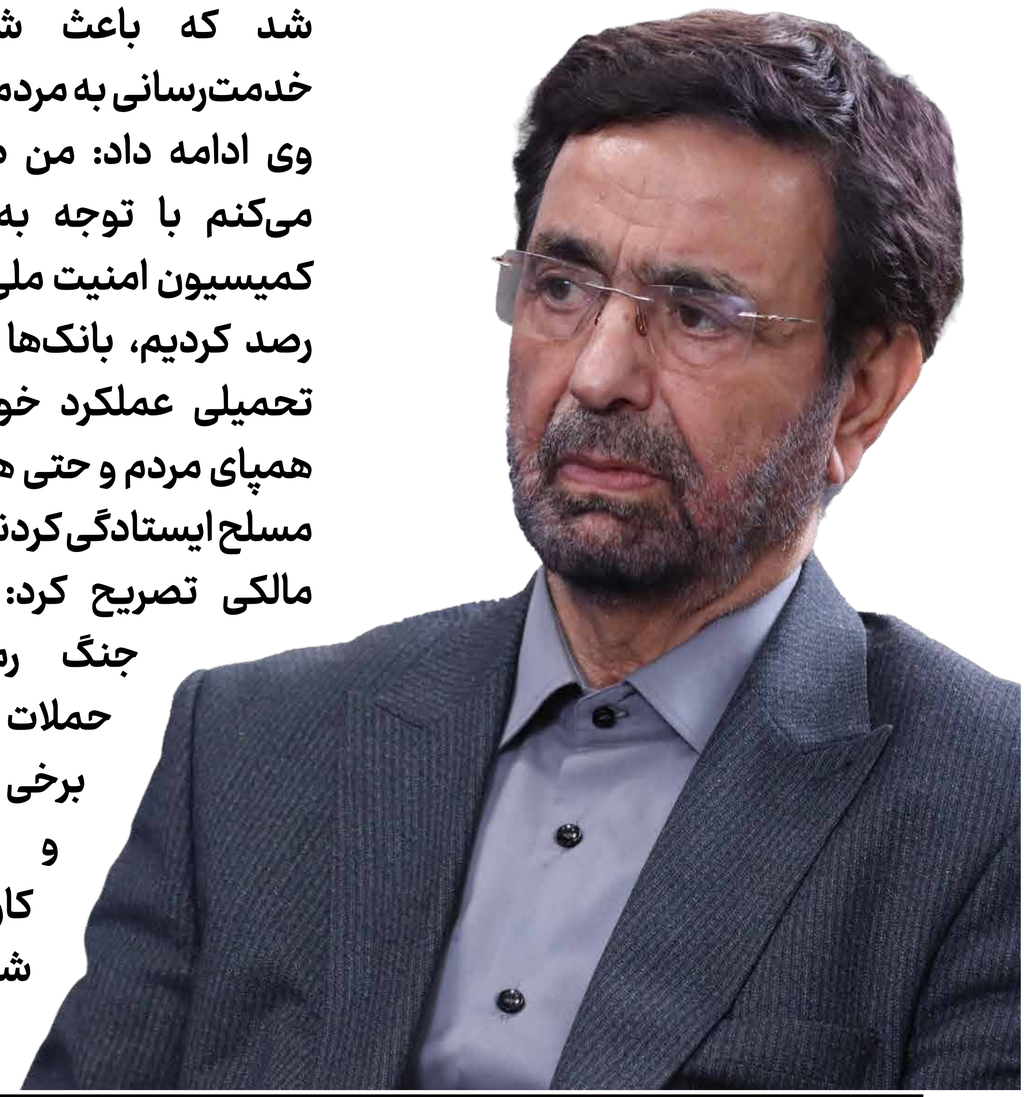
تازه‌های اقتصاد
یک‌شنبه ۱۷ خرداد ۱۴۰۵ شماره ۴۹

ایستادگی بانک‌ها دوشادوش رزمندگان در جنگ رمضان

فداحسین مالکی، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی، درباره نقش بانک‌ها در تاب‌آوری اجتماعی اظهار کرد: بانک مرکزی و شبکه بانکی در شد که باعث شد خللی در خدمت‌رسانی به مردم ایجاد نشود.

وی ادامه داد: من صادقانه عرض می‌کنم با توجه به اینکه ما در کمیسیون امنیت ملی این مسائل را رصد کردیم، بانک‌ها در طول جنگ تحمیلی عملکرد خوبی داشتند و همپای مردم و حتی همپای نیروهای مسلح ایستادگی کردند.

مالکی تصریح کرد: متاسفانه در جنگ رمضان شاهد حملات فیزیکی به برخی بانک‌ها بودیم و تعدادی از کارکنان نیز شهید شدند.

دوران جنگ تلاش کردند این تاب‌آوری حفظ شود. از شیفت‌های شبکه بانکی گرفته تا بخشودگی جرائم اقساط بانکی و برخی محدودیت‌ها و اقدامات حمایتی، تلاش‌هایی انجام

حتی باوجود اینکه شبکه بانکی آسیب‌های جدی دید اما گزارش‌هایی که ارائه شد نشان می‌دهد عملکرد خوبی داشتنند و جای تقدیر و تشکر دارد.

وی گفت: شاید کمتر کسی تصور کند که بانک‌ها چنین مردانه در کنار مردم ایستادگی کنند.البته تصمیماتی مانند بخشودگی‌ها انجام شد، اما ممکن است در گوشه و کنار برخی واحدها مشکلاتی وجود داشته باشد که نباید نگاه کلی به نظام بانکی را تحت تأثیر قرار دهد.

وی ادامه داد: انتظار ما این است که همین نگاه حمایتی در رده‌های پایین‌تر شبکه بانکی هم وجود داشته باشد. برای مثال با موردی مواجه شدم که یک واحد تولیدی با بیش از ۱۰۰ یا ۲۰۰ نیروی فنی، به دلیل بدهی حدود ۷ میلیارد تومانی با مشکل مواجه شده و کارخانه‌ای که چند صد میلیارد تومان ارزش دارد، در معرض فروش قرار گرفته است.

وی افزود: این موضوع با روحیه شرایط جنگی همخوانی ندارد. در چنین فضایی همه مسئولان کشور باید همکاری کنند تا واحدهای تولیدی حفظ شوند و از این مرحله عبور کنیم. شرایط کشور نیازمند همکاری همه ارکان نظام است.

این نماینده مجلس همچنین درباره آخرین وضعیت مذاکرات، مسائل اقتصادی، شرایط جنگی کشور و نقش دستگاه‌ها و شبکه بانکی در حمایت از مردم گفت: مذاکراتی که ما در پیش رو داریم و چند جلسه‌ای که برگزار شده، دیدگاه‌های متفاوتی درباره آن وجود دارد. از دید آمریکایی‌ها، آتش‌بس باید قبل از مذاکره باشد یا مذاکره بعد از آتش‌بس؛ اما از دید جمهوری اسلامی ایران، مذاکرات در ادامه جنگ است.

۵۲ هزار خودروی ناقص در پارکینگ‌های سایپا خاک می‌خورند

۲۰ همت زیر آفتاب

در پارکینگ‌های سایپا، حدود ۵۲ هزار خودرو منتظر چند قطعه هستند؛ قطعاتی که به گفته مدیران این شرکت تنها ۱۷ درصد نیاز قطعه‌ای خودروهای ناقص را تشکیل می‌دهند. نسبت میان این دو عدد در نگاه نخست عجیب به نظر می‌رسد؛ چگونه کسری بخشی محدود از قطعات می‌تواند ده‌ها هزار خودرو را از ورود به بازار بازدارد؟

پاسخ را باید در ماهیت زنجیره تولید جست‌وجو کرد. در صنعت خودرو، ارزش یک قطعه تنها به قیمت آن محدود نمی‌شود. گاهی نبود یک قطعه کوچک می‌تواند خودرویی را که بخش عمده هزینه تولید آن پرداخت شده، از چرخه فروش خارج کند. به همین دلیل، مسئله خودروهای ناقص بیش از آنکه یک چالش فنی باشد، به یک مسئله اقتصادی تبدیل می‌شود.

بر اساس اعلام مدیرعامل سایپا، تکمیل این خودروها می‌تواند بین ۱۷ تا ۲۰ هزار میلیارد تومان نقدینگی را وارد چرخه عملیاتی شرکت کند. همین عدد به خوبی نشان می‌دهد پشت دیوار پارکینگ‌ها تنها چند ده هزار خودرو متوقف نشده‌اند، بلکه بخشی از منابع مالی صنعت خودرو نیز در انتظار تکمیل فرآیند تولید قرار گرفته است.

اهمیت خودروهای ناقص صرفاً به ارزش روز آنها محدود نمی‌شود. در اقتصاد، سرمایه زمانی بیشترین کارایی را دارد که بتواند در یک دوره زمانی چندین بار میان خرید مواد اولیه، تولید، فروش و سرمایه‌گذاری مجدد گردش کند.اما خودروهای ناقص این چرخه را کند می‌کنند. سرمایه‌ای که باید به درآمد یا ایفای تعهدات منجر شود و دوباره وارد فرآیند تولید شود، در پارکینگ‌ها متوقف می‌شود.

تازه‌های اقتصاد | یک‌شنبه ۱۷ خرداد ۱۴۰۵ شماره ۴۹

بانک مرکزی نباید منبع جبران کسری بودجه نهادها باشد

امین شاکری، نائب رئیس کمیسیون اقتصاد کلان اتاق بازرگانی ایران، درباره مهم‌ترین چالش مالی صندوق‌های بازنشستگی اظهار کرد: مهم‌ترین مسئله این صندوق‌ها، ناترازی میان منابع و مصارف است به نحوی که در بسیاری از صندوق‌های بازنشستگی، تعداد مستمری‌بگیران با سرعتی بیشتر از تعداد بیمه‌پردازان افزایش یافته است. عواملی مانند افزایش امید به زندگی، بازنشستگی‌های پیش از موعد، پایین بودن نرخ اشتغال رسمی و برخی تصمیمات غیربیمه‌ای که بار مالی جدیدی بر صندوق‌ها تحمیل کرده‌اند، موجب شده منابع ورودی پاسخگوی تعهدات بلندمدت نباشد.

وی افزود: نتیجه این روند، وابستگی روزافزون صندوق‌های بازنشستگی به کمک‌های دولت و منابعی خارج از ساختار بیمه‌ای است؛ موضوعی که پایداری مالی این صندوق‌ها را با چالش مواجه کرده است.

شاکری درباره استفاده از منابع بانک مرکزی برای جبران کسری صندوق‌ها گفت: بانک مرکزی اصولاً برای تأمین کسری صندوق‌های بازنشستگی و نهادهای بیمه‌ای ایجاد نشده است. هرگونه تأمین مالی از مسیر افزایش پایه پولی یا خلق نقدینگی می‌تواند آثار تورمی به همراه داشته باشد و این تورم در نهایت قدرت خرید مستمری‌بگیران را کاهش می‌دهد؛ یعنی همان گروهی که قرار است از این حمایت‌ها منتفع شوند، در بلندمدت بیشترین آسیب را متحمل خواهند شد.

وی با بیان اینکه تأمین کسری صندوق‌های بازنشستگی کشور یا دیگر نهادها از منابع بانک مرکزی، تورم‌زا و ناپایدار است؛ ادامه داد: استفاده مکرر از منابع بانک مرکزی همچنین می‌تواند انضباط مالی را تضعیف کرده و انگیزه انجام اصلاحات ساختاری را کاهش دهد. هرچند این شیوه ممکن است در کوتاه‌مدت پرداخت حقوق و مستمری‌ها را تضمین کرده و از بروز تنش‌های اجتماعی جلوگیری کند، اما اگر به یک رویه دائمی تبدیل شود، هزینه‌های آن در قالب تورم، کاهش ارزش پول ملی و تشدید ناترازی‌های اقتصادی در سال‌های آینده نمایان خواهد شد.

نایب‌رئیس کمیسیون اقتصاد کلان اتاق بازرگانی ایران با تأکید بر اینکه مشکل صندوق‌های بازنشستگی ماهیتی ساختاری دارد، به ۶ مورد از اقداماتی اشاره کرد که می‌تواند اصلاح‌کننده مشکلات کنونی باشد و گفت: راهکارهای بلندمدت باید بر اصلاحات بنیادین متمرکز باشد.

شاکری در پایان خاطرنشان کرد: مسئله صندوق‌های بازنشستگی با راهکارهای کوتاه‌مدت حل نخواهد شد و این در حالی است که استفاده از منابع بانک مرکزی شاید بتواند به‌عنوان یک مُسکن موقت عمل کند، اما درمان اصلی در اجرای اصلاحات اقتصادی، جمعیتی و مدیریتی نهفته است.

۲ راهکار برای مدیریت منابع کالابرگ

فردین منصوری، عضو هیات علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه سیستان و بلوچستان اظهار کرد: درباره مدیریت سیستم کالابرگ؛ اگر این طرح با استفاده از منابع ناشی از حذف ارز ترجیحی به دهک‌های پایین جامعه و افراد آسیب پذیر پرداخت شود، در این صورت بانک مرکزی بهتر می‌توانست منابع را مدیریت کند.

او تصریح کرد: وقتی برای کالابرگ ردیف بودجه‌ای مستقلی تعریف شده است، دیگر نباید بانک مرکزی را مکلف به تأمین منابع آن کرد؛ منابع این طرح باید در همان چارچوب بودجه پیش‌بینی و تأمین شود.

منصوری با اشاره به اظهارات برخی نمایندگان درباره کالابرگ گفت: تجربه ۴۰ ساله در کشور نشان داده که در نهایت با فشار به بانک مرکزی، برای جبران کسری منابع و بودجه این نهاد را مجبور به خلق پول بدون پشتوانه و در نهایت افزایش نقدینگی می‌کنند که تورم‌زا خواهد بود، این تورم منجر به افزایش مجدد قیمت کالاها و کاهش ارزش کالابرگ خواهد شد که این روند در یک دور باطل قرار می‌گیرد و دولت برای حفظ قدرت خرید مردم باید نرخ کالابرگ را افزایش دهد، در نهایت به دلیل اینکه منابع کافی برای این موضوع را نداریم، مجدد بانک مرکزی مجبور به چاپ پول خواهد شد.

بانک مرکزی نقشی در انتخاب بنگاه‌های دریافت‌کننده تسهیلات حمایتی ندارد

توحید عمرانی، معاون اداره عملیات اعتباری بانک مرکزی با رد برخی ادعاها درباره نحوه تخصیص تسهیلات حمایتی به واحدهای تولیدی، تأکید کرد که بانک مرکزی هیچ نقشی در انتخاب و معرفی بنگاه‌های دریافت‌کننده این تسهیلات حمایتی از صنعت نداشته است.

وی درباره نقش بانک مرکزی در تخصیص تسهیلات به بنگاه‌های اقتصادی در مدت اخیر اظهار کرد: پس از اجرای سیاست اصلاح نظام ارزی، دولت برای حمایت از بنگاه‌های اقتصادی و تأمین سرمایه در گردش آنها، بسته‌ای حمایتی را تصویب کرد و بانک مرکزی موظف شد منابع مورد نیاز را از طریق شبکه بانکی تأمین کند.

عمرانی با بیان اینکه معرفی بنگاه‌های مشمول این تسهیلات بر عهده وزارتخانه‌های ذی‌ربط اعم از صمت و جهاد کشاورزی بوده است، گفت: بانک مرکزی در فرآیند گزینش و معرفی شرکت‌های بهره‌مند از این تسهیلات هیچ‌گونه دخالت یا اختیاری نداشته و صرفاً مسئول اجرای مصوبات دولت بوده است.

وی افزود: منابع پرداخت‌شده نیز از محل منابع داخلی بانک‌ها تأمین شده و اعتبار ویژه‌ای از سوی بانک مرکزی یا دولت در اختیار بانک‌های عامل قرار نگرفته است.

معاون اداره عملیات اعتباری بانک مرکزی در پاسخ به انتقادهایی مبنی بر اینکه تنها بخشی از واحدهای معرفی‌شده موفق به دریافت تسهیلات شده‌اند، اظهار کرد: برای تمامی پرداخت‌های انجام‌شده اطلاعات دقیق و مستند وجود دارد و بانک مرکزی می‌تواند جزئیات این تسهیلات را به تفکیک بنگاه، استان و شهرستان ارائه کند.

تازه‌های اقتصاد
یک‌شنبه ۱۷ خرداد ۱۴۰۵ شماره ۴۹

ممنوعیت شبکه‌های اجتماعی برای نوجوانان

هدیه‌ای ناخواسته به غول‌های فناوری

موج جهانی محدودسازی شبکه‌های اجتماعی برای نوجوانان، اگر بدون تمهیدات حمایتی برای بازیگران کوچک اجرا شود، می‌تواند به جای کاهش قدرت پلتفرم‌های بزرگ، سلطه آنها را بیشتر کند.

در ماه‌های اخیر، سیاست‌گذاران در استرالیا، بریتانیا، فرانسه، اسپانیا و شماری دیگر از کشورها به سمت سخت‌گیرانه‌تر کردن دسترسی نوجوانان به شبکه‌های اجتماعی رفته‌اند. هدف رسمی این سیاست‌ها حفاظت از کودکان و کاهش مواجهه آنان با محتوای مضر است.

این در حالی است که از نگاه شماری از فعالان صنعت فناوری، این محدودیت‌ها یک پیامد جانبی جدی دارند: افزایش هزینه‌های انطباق، بالا رفتن موانع ورود و در نهایت تقویت جایگاه غول‌های فناوری نسبت به رقبای کوچک‌تر.

در همین راستا «رز وانگ» مدیر عملیات «بلواسکای» در گفت‌وگو با سی‌ان‌بی‌سی هشدار داده است که مقررات سنگین می‌تواند بازار را به سمت چند پلتفرم بسیار بزرگ سوق دهد؛ جایی که تیم‌های انطباق حقوقی و فنی شرکت‌های بزرگ، ده‌ها برابر نیروی شرکت‌های کوچک است.

واتساپ

دردسر جدید بانک‌ها و شرکت‌های مالی

در سال ۲۰۰۹، دو مهندس سابق یاهو در کالیفرنیا اپلیکیشنی ساده برای به اشتراک‌گذاری وضعیت کاربران طراحی کردند؛ برنامه‌ای که هدف آن فراهم کردن ارتباطاتی ارزان، بدون تبلیغات و خصوصی بود. این اپلیکیشن بعدها به واتساپ (WhatsApp) تبدیل شد؛ پیام‌رسانی که امروز به پرکاربردترین ابزار ارتباطی جهان بدل شده و هزینه ارتباطات فرامرزی را تقریباً از بین برده است.

امروزه بیش از سه میلیارد نفر هر ماه از واتساپ استفاده می‌کنند و روزانه حدود ۱۵۰ میلیارد پیام از طریق آن رد و بدل می‌شود. واتساپ به ابزار پیش‌فرض ارتباطات در سراسر جهان تبدیل شده است؛ از جمله برای کارکنان صنعت خدمات مالی.

اما مشکل از جایی آغاز می‌شود که قوانین نظارتی حوزه مالی هرگز برای پیام‌رسان‌های مصرف‌کننده‌ای مانند واتساپ طراحی نشده بودند. در نتیجه، بسیاری از بانکداران و مدیران مالی مذاکرات کاری، توافقات تجاری و ارتباط با مشتریان را از طریق این پلتفرم انجام می‌دهند؛

چرا باب‌المندب مهم است؟

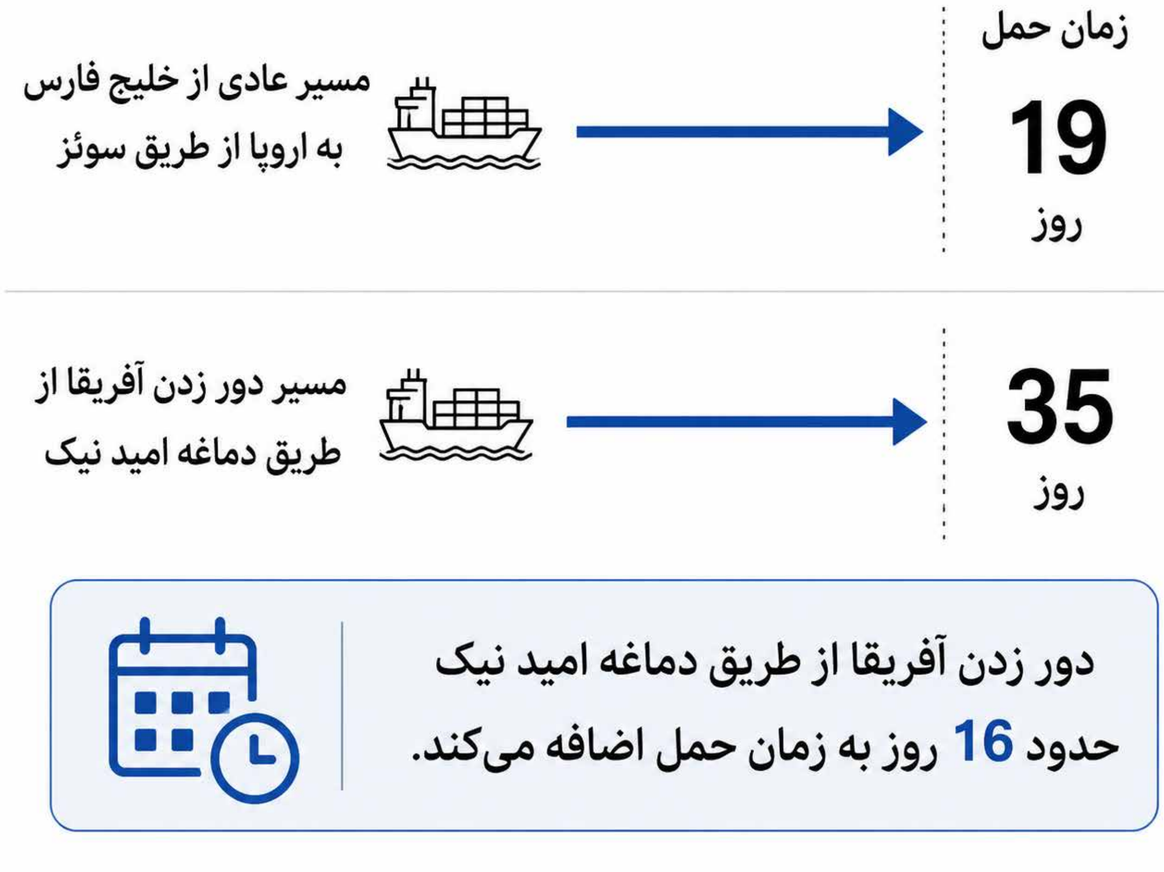
کارت جدید ایران در نبرد انرژی

در معادلات انرژی جهانی، همه نگاه‌ها معمولاً به تنگه هرمز دوخته می‌شود؛ گلوگاهی که بنا بر داده‌های اداره اطلاعات انرژی آمریکا (EIA) همچنان یکی از حیاتی‌ترین مسیرهای انتقال نفت جهان است و در برخی برآوردها روزانه نزدیک به ۲۰ میلیون بشکه نفت و میعانات از آن عبور می‌کند. اما تحولات اخیر نشان می‌دهد که ایران فقط با کارت «هرمز» بازی نمی‌کند.

گزارش‌های جدید به نقل از کپلر و اداره اطلاعات انرژی آمریکا نشان می‌دهد که باب‌المندب نیز به‌تدریج به یکی دیگر از نقاط فشار مهم در بازار انرژی تبدیل شده است؛ مسیری که هم برای صادرات نفت عربستان از دریای سرخ اهمیت دارد و هم برای تداوم جریان انرژی به آسیا.

باب‌المندب، گذرگاه باریک میان دریای سرخ و خلیج عدن، در عمل یکی از مسیرهای کلیدی برای نفت و فرآورده‌های نفتی است. بر اساس گزارش EIA، این تنگه در سال ۲۰۲۳ حدود ۱۲ درصد از تجارت دریابرد نفت و ۸ درصد از تجارت LNG را به خود اختصاص داده بود. همین اهمیت باعث شد حملات حوثی‌ها در دریای سرخ از اواخر ۲۰۲۳ به بعد، الگوی کشتیرانی را به‌طور جدی تغییر دهد.

اثر اختلال باب‌المندب بر زمان حمل

ویدیو

